

Op weg naar meer inclusief onderwijs. Hoe ver staan we?

In juni 2024 stelde de commissie inclusief onderwijs haar rapport 'Evolutie naar scholen voor iedereen' voor. Het beschrijft hoe de weg naar inclusief onderwijs in 2040 er kan uitzien. De Vlaamse regering vertaalde het rapport in een visie- en consultatienota, inclusief het opzetten van een proeftuin met pioniersscholen. Op 13 maart keurde de Vlaamse regering principieel een besluit goed dat de inhoud en de vorm van pioniersscholen bepaalt. Is het dan zover? Worden het nu allemaal scholen voor iedereen? Nee. We weten zelfs niet hoe die scholen er zullen uitzien, maar het is een eerste concrete stap in de richting.

Regelluwte mag nooit ten koste gaan van fundamentele rechten van onderwijspersoneel en leerlingen.

Het onderwijsveld in beweging

Het onderwijsveld begint zich te positioneren. Er zijn informatiesessies, scholen denken al wat vooruit en passen een en ander aan. Ongerustheid steekt de kop op. Maar er moet nog heel wat water door de zee voor onze scholen inclusiever zijn. In dit artikel nemen we je mee in wat er tot hiertoe gebeurde.

Consultatieronde met verschillende visies

In november 2025 verscheen de consultatienota met een visie op inclusief onderwijs en een strategie hoe dit te realiseren. De minister omschrijft dit in een stappenplan met mogelijke maatregelen voor de komende vijftien jaar.

Er volgde een consultatieronde in verschillende relevante adviesraden waaronder de Staten-Generaal en de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), waar het COV mee debatteerde en zijn visie op scholen voor iedereen verdedigde. De consultatie via de Staten-Generaal maakte vooral duidelijk hoe uiteenlopend de visies op inclusief onderwijs vandaag zijn. Een groep van een 80-tal stakeholders, vertegenwoordigers van onderwijskoepels, leraren, leerondersteuners, ouders, onderwijsvakbonden, ... debatteerden over de inhoud van de consultatienota. De meningen liepen sterk

uiteen, waardoor een gedragen consensus moeilijk haalbaar bleek. Dat brede spectrum aan standpunten zal worden gebundeld in een advies, gaande van voorzichtige stappen richting meer inclusie tot pleidooien voor volledige inclusie op korte termijn.

De randvoorwaarden zijn cruciaal

Voor het COV is één zaak duidelijk: een duurzame transitie naar meer inclusief onderwijs is alleen mogelijk wanneer alle randvoorwaarden vooraf vervuld zijn. Dat betekent voldoende middelen én respect voor de expertise en de draagkracht van het onderwijsveld.

Deze systeemverandering kan onmogelijk budgetneutraal verlopen. Tegenover elke maatregel moeten reële investeringen staan, denk maar aan professionalisering, expertise en infrastructuur. Is Vlaanderen bereid of in staat om deze middelen vrij te maken? Het beleid moet rekening houden met de verschillende noden van leerlingen en vertrekken vanuit wat werkt, niet vanuit wat theoretisch wenselijk lijkt. We stellen ons ook de vraag waar de kinderen zelf in dit verhaal staan ... Vooral de meest kwetsbare leerlingen.

Verregaande inclusie is niet haalbaar voor een aantal types. Leerlingen met bepaalde problematieken kunnen het leerproces van een volledige klasgroep stilleggen. Er is

nood aan een correcte oriëntering en eerlijke attestering.

De ervaringen met eerdere hervormingen - zoals leerzorg, het M-decreet en leersteun - maken duidelijk hoe groot de risico's zijn op versnippering en verlies van expertise. Daarom kan deze complexe hervorming alleen slagen wanneer ze pedagogisch doordacht én structureel ondersteund wordt. Voor het COV blijft het multidisciplinair team en de expertise van het buitengewoon onderwijs daarbij de norm.

Pioniersscholen als proeftuin

Vanaf schooljaar 2026-2027 kunnen scholen aan de slag als pioniersschool'. Hiervoor vormen ze een samenwerkingsverband met maximaal vijf scholen waarvan minstens één school voor gewoon onderwijs en één school buitengewoon onderwijs, en één of meer CLB's en LSC. Voor het COV zijn deze pioniersscholen uitdrukkelijk tijdelijke proeftuinen, geen voorafname op een systeemwijziging. In deze projecten worden nieuwe vormen van samenwerking en organisatie uitgetest. Regelluwte kan daarbij helpen om drempels en knelpunten zichtbaar te maken, maar mag nooit een doel op zich worden. Ze moet in functie staan van leren wat werkt, wat niet werkt en welke voorwaarden absoluut nodig zijn om inclusie kwaliteitsvol te realiseren. Het eerste schooljaar krijgen 20 samenwerkingsprojecten de kans om 5 jaar te pionieren, het volgende schooljaar komen er 15 projecten bij voor 4 jaar en tenslotte in 2028-2029 nog eens 15 projecten voor 3 jaar. Elk project krijgt een subsidie van 260.000 euro. De pioniersscholen worden ondersteund door een consortium van pedagogisch begeleiders en LSC.

In de pioniersscholen kunnen leerlingen samen les volgen, ook als ze in een andere

school ingeschreven zijn. Een multidisciplinair team vormt de kern van de pilotschool. Dit is een team van personeelsleden uit gewoon onderwijs, buitengewoon onderwijs, CLB en leersteun. Voor het COV is dit geen vrijblijvend experiment: de expertise van het buitengewoon onderwijs en het multidisciplinair samenwerken vormen een noodzakelijke voorwaarde voor kwaliteit.

De proeftuinen moeten duidelijk maken wat scholen nodig hebben om inclusie haalbaar en werkbaar te maken, en welke drempels in regelgeving en praktijk bijsturing vragen. Alleen op basis van die inzichten kan nadien verantwoord beslist worden over eventuele vervolgstappen.

Het COV blijft waakzaam

Proeftuinen kunnen pas slagen wanneer er voldoende draagvlak en transparantie is. Dat vraagt inspraak, tijd en voorbereiding. Die tijd is er niet met een start op 1 september 2026. Daarom blijft het COV waakzaam. Voor ons zijn duidelijke afspraken noodzakelijk:

- Personeel van pioniersscholen zijn inzetbaar over deelnemende scholen. Hier moet rekening gehouden worden met een afstand van maximum 25 km, tenzij het personeelslid instemt met meer.
- Ruimte voor overleg en samenwerking met het multidisciplinaire team kan verplicht worden buiten de normale aanwezigheid van de leerlingen.
- Regelluwte mag nooit ten koste gaan van fundamentele rechten van onderwijspersoneel en leerlingen. Afwijkingen in de regelgeving moeten transparant en strikt beperkt blijven.
- Tussentijdse evaluatie en monitoring zijn cruciaal. Een nulmeting bij de start is noodzakelijk.

